

Toda — dasi nam je žal — vendar ne obupavamo. Oni, ki so si pritrjavali doslej od ust, bodo delali takisto in še z večjo požrtvovalnostjo v bodoče. Saj če se ozre učitelj na ljubo dete svoje, ki se ozira plamenečih, živih oči tako zaupno nanj, takrat — mislim — mu zatrepeče srce v skrbeh za to drobno stvarco, in oče stori vse, da omogoči ljubljencu svojemu dobro vzgojo, da ga izšola ter mu tako pomaga do lepše in boljše bodočnosti. Pa tudi mi, ki nismo očetje in ki morda tudi ne bomo, ki pa čutimo in umejemo skrb ljubečih src, hočemo — dasi ne bomo uživali sami koristi — pripomoči po svoje k uresničenju človekoljubnih podjetij. Tako bomo dosegli s pomočjo božje in s svojih prijateljev in prijateljic podporo končno to, kar želimo vsi.

Letos se bomo že prepričali, koliko koristi bomo imeli od gospodarskega programa, ki nam ga je sestavil in oživotvoril tovariš Dimnik. Ta gospodarski program, kakoršnega imajo tudi učitelji v drugih mestih, kakor n. pr. na Dunaju in v Pragi, nam bo nadomestil v presežni meri to, kar izgubimo pri onih, ki nam bodo odrekli podporo.

Končno še nekaj!

Pri raznih občnih zborih našega društva se je že razpravljalo o ustanovitvi deželnega učiteljskega društva. To vprašanje smo razreševali že večkrat, a nismo mogli priti do končnih sklepov. V zadnjem času sem razmišljal to stvar tudi jaz in sem dospel do zaključka, da nam prav za prav ni treba ustanavljati takega društva, ker ga že imamo v „Slov. učit. društvu.“ Če prečitamo pazno društvena pravila, prevedimo precej, da je resnična moja trditev. § 1. pravi: Namen društva je: duševno podpirati slovensko ljudsko šolstvo. Ta svoj namen dosega društvo s tem, kar nam pravi § 3.: a) prireja javna predavanja in koncerte ter sklicuje shode, pri katerih se razpravlja in sklepa o vzgoji in pouku šolske mladine, kakor tudi o dolžnostih in pravicah učiteljstva; b) pošilja v tem zmislu peticije in resolucije višjim oblastvom, v to svrhu c) izdava svoje glasilo, knjige in tiskovine . . . i. t. d. Kolikor si domišljam, je izpolnovalo naše društvo to svojo obsežno nalogo vedno zvesto in natančno ter je opravljalo na ta način isti posel, kakor bi ga opravljalo deželno učit. društvo. Naše društvo ni lokalno društvo, ampak združuje v sebi skoro vse kranjsko učiteljstvo, vsa okrajna učiteljska društva, ki so naročena na društveno glasilo — torej je faktično že deželno učiteljsko društvo. Da je to res, se je pokazalo zlasti letos, ko je sestavil društveni odbor spomenico o uredbi naših plač, jo predložil deželnemu odboru ter storil tudi druge potrebne korake, da pribori količjak izboljšanja našemu gmotnemu stanju. Česar pa še ni mogel storiti doslej, to bo storil odbor, ki mu boste, gospoda moja, poverili danes društveno vodstvo. Tudi svoje glasilo ima društvo, glasilo, ki vrlo zastopa naše koristi in ki se je ojačilo do danes toliko, da bo začelo — v dosego popolne naše organizacije — izhajati z novim letom po trikrat na mesec. In prepričan sem, da bo delovalo društvo, tako tudi v bodoče, saj izročite njega vodstvo vedno rokam onih tovarišev, katerim zaupate. Če bi pa ti, ki jih volite, gospoda moja, ne izvrševali svojih dolžnosti, temu se odpomore lahko!

Dovolite, gospoda moja, da vam izrečem k sklepu še poslednjo svojo misel. Pri letošnjem zasedanju deželnega zbora kranjskega pride v razpravo tudi regulacija naših plač. Kolikor nam svedočijo informacije, se ne bodo

uredile naše plače tako, kakor jih kaže naša spomenica, ker pravijo, da nima dežela za to potrebnih denarnih sredstev. Znamenja torej kažejo, da ne bomo smeli še mirovati, temveč delati bomo morali toliko časa z vso vstrajnostjo in odločnostjo, da dosežemo to, kar nam gre. Saj več tudi ne zahtevamo. Mislim torej, da ne bo drugače, kakor da napravimo v Ljubljani tekom prihodnjega leta vseučiteljski shod, kakor so ga priredili štajerski tovariši dne 26. velikega travna 1896. l. v Gradcu. Tu bomo še enkrat razkrili svoje težnje, želje in potrebe ter se bomo pomenili javno, kako nam je postopati v bodoče v dosego svojih pravic. O tej stvari imam razne nazore in misli, ki jih pa razkrijem o svojem času.

Želim samo, da bi ostali vsi, kolikor nas jedini želja in teženje po vsestranskem napredku in izboljšanju našega stanu in šolstva, zvesti v pravi kolegijalnosti, da bi se shajali večkrat k posvetovanjem in prijateljskim razgovorom ter tako krepili med seboj krepko vez čistega prijateljstva. Nujna potreba se mi torej zdi, da si omislimo v Ljubljani posebno društveno sobo, ki bo odprta in dostopna vedno vsem, ki so dobre volje! Dostikrat pride tovariš s kmetov v mesto, a ne ve, kje dobi koga, da bi se pogovoril z njim. Tako bo drugače potem tudi na to stran.

Razvideli ste torej, gospoda moja, da smo organizovani slovenski učitelji dobro, da smo storili v teh letih, kar delujemo v blagor slovenski domovini, veliko. A v sebi čutimo moč, ki nas bo jačila in vodila tudi v bodočih dneh. Bog pa naj blagoslovi delo našega uma in srca! (Glasno in dolgotrajno ploskanje.)

Stavim v razpravo te-le resolucije, ki se mi zde važne tudi za bodoče čase:

1. „Slov. učit. društvo“ je sklenilo na svojem občnem zboru dne 28. grudna 1897, da pripozna potrebo vseučiteljskega shoda, ki se naj vrši tekom leta 1898. in za katerega uresničenje naj poskrbi na tem občnem zboru voljeni društveni odbor. (Sprejeto.)

2. „Slov. učit. društvo“ je faktično deželno učiteljsko društvo, ker zastopa vsestranske koristi vsega kranjskega učiteljstva. (Sprejeto.)

3. Društvenemu odboru se naroča, da poskrbi kolikor mogoče hitro društveno sobo ter naj stopi v ta namen v dogovor in zvezo z „Vdovskim učiteljskim društvom“, z „Narodno solo“ ter z „Društvom za zgradbo učiteljskega konvikta.“ (Sprejeto.)

4. Društvenemu odboru se naroča, da začne razmišljati o ustanovitvi učiteljske denarne zadrage ter naj stori vse potrebno, da se uresniči to podjetje. (Sprejeto.)

5. Društvenemu odboru se naroča, da poroča o vsem tem na prihodnjem občnem zboru, če pa čuti potrebo, naj skliče izredni občni zbor. (Sprejeto.)

XXIX. občni zbor „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

(Dalje.)

2. Poročilo tajnikovo.

(Poročevalec E. Gangl.)

Slavni zbor! Ker je že tako stara navada, ste se sešli danes k občnemu zboru, da vam poročamo, kako smo se izkazali vrednega onega zaupanja, ki ste nam ga dali s tem, da ste nas volili na lanskem občnem zboru, ki se je vršil dne 29. grudna l. 1896. na

tem mestu, v odbor „Slov. učit. društva“. To delovanje vam je že prav za prav znano, ker ga ni prikrival odbor, temveč je objavljaj svoje sklepe in ukrepe v društvenem glasilu „Učit. Tovarišu“. Ali ker že mora biti tako, vam razvijem danes še celotno sliko o tem poslovanju, da izrečete potem svojo sodbo. Na lanskem občnem zboru so bili voljeni v odbor, ki se je sestavil v prvi odborovi seji, katera se je vršila še isti dan, ti-le društveniki: predsednik Frančišek Gabršek, podpredsednik Anton Razinger, tajnik in knjižničar Engelbert Gangl, blagajničar Frančišek Črnagoj, urednik Jakob Dimnik in odborniki Luka Jelenc, Ivan Krulec, Lovro Letnar in Janko Likar, pregledovalcem računov gđčni Minka Marout in Agneza Zupan ter g. Maks Josin. Društveni odbor je imel tekom preteklega leta 8 sej in sicer I. dne 29. grudna, II. 19. prosinca, III. 25. prosinca, IV. 29. mal. travna, V. 19. vel. travna, VI. 7. vinotoka, VII. 14. vinotoka in VIII. 18. listopada. Ker se je odpovedal g. Fr. Gabršek iz raznih vzrokov predsedništvu, je bil voljen društvenim predsednikom v III. odborovi seji g. Janko Likar. Odbor je priredil tri društvene večere in sicer dne 16. sušca, 6. listopada in 27. grudna; prvi društveni večer je bil na čast odhajajočemu dolgoletnemu jako delavnemu členu g. F. Stegnarju. Pri teh društvenih večerih so sodelovali iz posebne prijaznosti in naklonjenosti do slovenskega učiteljstva slavni kvartet „Ilirija“, slavni tamburaški zbor telovadnega društva „Sokol“ ter slavni pevski zbor „Slavca“, za kar bodi izrečena tudi na tem mestu vsem najiskrenejša zahvala.

Lanski občni zbor je sklenil, da se poveča oblika društvenemu glasilu „Učit. Tovarišu“. Ker je pa sklenil, da se mora to zgoditi že s 1. prosincem 1897., se to ni zgodilo zaradi prekratkega časa in tiskarskih zaprek, zgodi se pa s 1. prosincem 1898., ko ne bo začel izhajati „Učit. Tovariš“ le v povečani obliki, temveč ne kot doslej le dvakrat nego po trikrat na mesec.

Odbor je razpravljaj tudi vprašanje o ustanovitvi deželnega učiteljskega društva ter je v ta namen naprosil gg. Jelenca in Letnarja, da sestavita pravila.

Kmalu je pa začel misliti odbor na najvažnejšo nalogo, ki jo je hotel izvršiti v prid našega učiteljstva — na sestavo spomenice deželnemu odboru o uredbi učiteljskih plač. V ta namen je sklenil, da pomnoži število svojih členov ter je naprosil gg. Al. Kcelja, Avg. Kleča, Jož. Janovskega in J. Režka, da naj izvole prisostovati dotičnim sejam. Imenovani tovariši so prevzeli dragevolje povabilo odborovo, so prihajali k sejam ter pripomogli s svojimi nasveti in izkušnjami, da je mogel končati odbor pravočasno prevzeto nalogo. Za njih sodelovanje jim bodi izrečena najtoplejša zahvala.

Z veseljem je pozdravilo naše učiteljstvo spomenico, ki se poteza toli odločno za izboljšanje njegovega gmotnega stanja — a ne vse učiteljstvo. Pri sestavljanju spomenice se je opiral odbor na razne podatke o učiteljskih plačah, ki si jih je omislil ne z najmanjšim trudom iz vseh avstrijskih kronovin, potem se je opiral na sklepe „Zaveze slov. učit. društev“, na zakone in ukaze o ljudskem šolstvu na Kranjskem, na svojo izkustvo ter na fakične potrebe in razmere, s katerimi je moral računati ob izvršitvi težke te naloge.

Za svoje delo je žel in žanje še danes odločen odpor izmet vrst svojih stanovskih tovarišic, kateri odpor je postal toliko resnejši, ker nam preti, da se razdelimo v dva tabora, kar bo seveda le v škodo naši skupni stvari, so-

sebnó v teh časih, ko se druží vse, kar je bilo razdruženo, da ne podleže v viharju, ki besni med vsem človeštvom, v viharju, ki ga je zbudila najskrajnejša potreba uredbe in izboljšanja socijalnih razmer in materialnega stanja.

Odbor „Slov. učit. društva“ ima ob tem čisto in mirno vest, saj so mu znane razmere kranjskega učiteljstva; zlasti kranjskih učiteljev, katerega zastopniki, ki bodo drugo leto ali kdaj pozneje v odboru „Slov. učit. društva“, bodo delovali — ne da bi se hoteli okoristiti na škodo svojih koleginj — toliko časa k popolni in pravični uredbi gmotnega našega stanja, dokler ne zadovolje popolnoma vsega učiteljstva. Saj ni zapisano nikjer, da je ta prva spomenica tudi poslednja svoje vrste, a v današnjih razmerah ne more in ne sme biti drugače.

Za nje uveljavljenje je napravil odbor še nadaljnje potrebne korake, katere bo gotovo nadaljeval novo izvoljeni odbor in to — tako upamo zanesljivo — z jednako povoljnimi uspehi.

V tem je začel odbor delati priprave za odkritje spominske plošče ustanovitelju in voditelju „Slov. učit. društva“, velezaslužnemu slovenskemu pedagogu, pisatelju in pesniku Andreju Praprotniku, ki se je vršila dne 11. mal. srpana v njegovem rojstnem kraju, v Podbrezju na Gorenjskem.

S to prekrasno slavnostjo, ki se je je udeležilo naše učiteljstvo v mnogobrojnem številu, je izvršilo „Slov. učit. društvo“ sveto dolžnost, da izkaže poslednjo čast najvzornejšemu slovenskemu učitelju. Na tem mestu bodi izrečena topla zahvala vsem in vsakemu, ki so pripomogli količkaj, da je uspela slavnost tako sijajno!

Glede Ebenhochovega šolskega predloga je sklenil odbor, da izda protest skupno z vsemi kranjskimi učit. društvi. Obrnil se je do vseh okr. učit. društev s pismom, a ker še ni dobil vseh odgovorov, zatorej še ni stopil z izjavo v javnost. Sicer je pa govoril „Učit. Tovariš“ o tem dokaj obsežno in odločno.

Ko je praznoval vrli češki rodoljub in posebni prijatelj Slovencev in slov. učiteljstva, velerodni gospod Jan Legó štiridesetletnico svojega češko-slovenskega vzajemnega delovanja, mu je častital odbor ter prejel za častitko toplo zahvalno pismo.

Črnomeljsko učit. društvo je odkrilo dne 8. kimovca na Vinici spominsko ploščo belokranjskemu rojaku, vrlemu slov. učitelju, pesniku in pisatelju Ivanu Tomšiču. K tej slavnosti je poslalo „Slov. učit. društvo“ svoje zastopnike, takisto k slavnosti blagoslovljenja zastave pevskega društva „Ljubljane“ ter k slavnosti prepeljave zemeljskih ostankov velikega učenjaka in rojaka, Jerneja Kopitarja.

V poslednjem času pa je začel odbor razmišljati, kako bi proslavil prihodnje leto dostojno petdesetletnico plodonosnega, občekoristnega delovanja Njegovega Veličanstva presvetlega cesarja Frančiška Jožefa I. Doslej je sklenil le toliko, da se vrši to praznovanje o X. skupščini „Zaveze slov. učit. društev“, ki se vrši prihodnje leto v Ljubljani. Da se pa izvrši ta slavnost v čast slovenskemu učiteljstvu, zatorej je naprosil odbor, da ga naj blagohotno podpirajo pri tem delu tovariši Jož. Maier, Al. Kcelj, J. Režek, Jak. Furlan in Avg. Kleč, ki so sprejeli radostno to povabilo. Za danes še ne morem javiti pozitivnih sklepov, a prihodnji odbor čaka v tem veliko in hvaležno delo.

Tako sem očrtal slavnemu zboru delovanje društveno v preteklem letu. Sklenem z željo, da bi se ne podrli steber, na katerem sloni našega društva napredek in razvitek — medsebojno prijateljstvo in prava kolegijalnost. Spoznavajmo se, cenimo se in podpirajmo se!

(Sprejeto.)

(Dalje prib.)

III. občni zbor „Društva za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani“.

(Konec.)

2. Blagajnikovo poročilo.

(Poročevalec J. Dimnik.)

Slavni zbor! Danes završuje naše društvo tretje leto svojega obstanka. Ko smo pred tremi leti ustanovljali to društvo, takrat je marsikdo majal z glavo, marsikdo, ki je danes unet za društvo z vso dušo svojo, je bil pred tremi leti neveren Tomaž, in pisalo se je od strani učiteljstva celo po časopisih, češ, za tako podjetje je treba denarja in zopet denarja. In danes, gospoda moja, ko stojimo ob zaključku tretjega društvenega leta, so izginili vsi taki predsodki in lahko povdarjam, da ga ni med nami, ki ne odobrava te ideje, ampak sleharni izmed nas deluje z veseljem za konvikt, bodisi tako ali tako, jeden manj, drugi zopet bolj, kakor mu je že dana prilika ali v kakoršnih razmerah živi. Ni pa namen našega društva, da bi si zgradili konvikt ob svojih žuljih; ne, tega nihče ne zahteva, saj to tudi mogoče ni. Ako plača vsakdo izmed nas predpisani letni prispevek 2 K, storil je v popolni meri svojo dolžnost.

Slovenski učitelji smo zvesti sinovi svojega naroda, delujemo zanj ter žrtvujemo za njega otroke — za njega bodočnost vse svoje dušne in telesne sile. Zato je pa sveta dolžnost našega naroda, da nas v naših blagih namenih podpira. Našega naroda dolžnost je tudi, da nam pomore k zgradbi konvikta. Seveda sam od sebe nam pa nihče ne bo ponujal podpore, če se sami ne bomo brigali zanjo. Stopiti moramo sami med narod ter iskati med njim prijateljev in podpornikov. Vse take okoliščine je odbor našega društva uvaževal ter premišljal, kako bi se na lep in dostojen način pridobila našemu društvu gmotna podpora. V ta namen je pozivljajal posamezna okrajna učiteljska društva, da prirejajo veselice na korist konviktu in pri raznih prilikah nabirajo prostovoljne darove. V ta namen je imenoval odbor tudi v raznih krajih svoje poverjenike ter jim poslal nalašč za to prirejane nabiralne pole in v ta namen je ustanovil odbor tudi krajcarsko podružnico ter dal prirediti knjižice s krajcarskimi in petkrajcarskimi znamkami. To je prizadjalo društvu primeroma precej znatne stroške. Vendar ta izdatek ni zavržen, ampak bo donašal društvu gotovo visoke obresti — ako stori vsakdo izmed nas svojo stanovsko dolžnost! Na nas je torej, dragi tovariši, da stopimo s temi knjižicami med narod in si prizadevamo, da jih čimprej razpečamo. Seveda, v ta namen pa ne sme knjižica ležati doma v zaprti miznici, ampak nositi jo je treba vedno s seboj, da ne zamudimo nobene, tudi najmanjše prilike, pri kateri bi se dal pridobiti kak vinar ali krona za naš konvikt. Krajcarska knjižica bodi sleharnemu učitelju in učiteljici nekaj „vademecum“, ki nam daje pri vsaki priliki misliti in spominjati se naših sirot.

Odboru prirejanje veselice, nabiralne pole, poverjeniki in krajcarske knjižice še niso zadostovale; šel je dalje ter sestavil za slovensko učiteljstvo v korist konvikta nekaj gospodarski program, ki je bil priobčen v „Učit. Tovarišu“. Gospoda moja, v izvrševanje tega programa v korist konviktu je pa treba še manj dela in še manj truda, kakor pa z nabiranjem. V ta namen nam je treba le stanovske zavesti in trdne organizacije. Ni še dolgo temu, kar obstoji naš gospodarski program in tudi nisem še pri vseh tvrdkah pobiral obljubljenih odstotkov; bil sem samo pri dveh tvrdkah našega programa. Dne 23. t. m. mi je izročil g. Josip Petrič tretjino dobička od šolskih zvezkov v prid konviktu ter mi naštel v roke gotovih 440 kron. Dolžnost naša je, da tega gospoda podpiramo ter na vsej črti vpeljemo njegove šolske zvezke v prid konviktu. Te besede veljajo posebno tovarišem z Dolenjskega, posebno onim iz krškega, črnomeljskega in novomeškega okraja! Isti dan sem bil tudi pri tvrdki Fr. Ksav. Souvanovi. Tu se mi je izkazalo, da je učiteljstvo kupilo tamkaj manufakturnega blaga v jednom četrtletju za 549-98 gld.; od tega iztržka mi je gdč. blagajničarica odštela 5% za konvikt, kar je znašalo 55 kron. Gospoda moja, povejte mi, ali jih je kdo kaj občutil? Ali katerega bolé te krone, ki jih je dobil konvikt? Teh 495 kron nam je prinesla naša stanovska organizacija na gospodarskem polju in ta organizacija, če se je bomo vestno in resno poprijeli, nam bo donašala na leto lahko par tisočakov. Torej, tovariši in tovarišice, le „svoji k svojim“! Povdarjati pa moram, da se je treba, izvzemši pri gosp. Petriču in pri g. Milicu, pri vseh drugih naših trgovcih javiti ter zahtevati, da se iztržek zabilježi v posebno knjigo za konvikt. Omenim to zaradi tega še jedenkrat, ker mi je gdč. blagajničarica pri g. Souvanu pravila, da mnogi tega ne storé. Toliko torej na to stran.

Zdaj pa preidem k svoji pravi nalogi, k blagajnikovemu poročilu.

Vseh dohodkov je bilo letos 2144-52 K, stroškov pa 423-38 K, dočim smo imeli stroškov lani in predlanskem okroglih 100 K. Da so letos stroški narastli, sem povedal že zgoraj. Prouzročile so namreč te stroške nabiralne pole, krajcarske knjižice in precejšnjo svoto je vzela tudi poština za razpošiljevanje nabiralnih pol in krajcarskih knjižic. Kakor sem pa že povdarjal zgoraj, se bodo ti stroški gotovo bogato obrestovali ter nesli društvu veliko koristi.

V vseh treh letih smo imeli dohodkov 6045-56 K. V tem je všteta tudi delnica I. „Narodnega doma“ v Novem mestu v vrednosti 100 K, katero je društvu podaril g. E. Gangl. 2000 K je naloženih v mestni hranilnici na knjižici št. 8791 in 3300 K pa na knjižici št. 16999. Ostanek je pa še naložen v blagajnici. Ker so bili računi sklenjeni že 20. grudnia, zato v skupni vsoti ni še všteti 495 K, ki sem jih prejel pri gg. Petriču in Souvanu. S tem in še z nekim drugim prispevkom 7-20 K znašajo torej danes vsi dohodki 6546-76 K. V tej svoti pa niso vštete še obresti, ki znašajo tudi nad 200 K.

Znabiti utegne tudi koga zanimati, za koliko smo napredovali v posameznih letih. V I. društvenem letu smo imeli dohodkov 1800-30 K; v tej vsoti je pa všteti tudi 452-26 K, katere smo nabrali za časa osnovanja društva. V II. letu smo zbrali 2099-74 K in v III. društvenem letu pa 2646-72 K. V drugem letu smo nabrali več kakor v prvem letu 299-44 K in v 3. letu smo pa na-